

TITULO XIII.

De los Furtos: e de los Siervos que surtan a si mesmos; e de los que los consejan, o los esfuerçan, que fagan mal: e de los Guardadores que fazen furto a los Menores.

lo pudiendo vedar, (1) non es en culpa el señor por ende. Pero si aquello que forçaron, o robaron, vino a mano, o a poder del señor, o entro en su pro, tenuto es de lo tornar todo (2) a su dueño. E si por aventura, non vino cosa alguna destas a su poder, nin entro en su pro, dezimos, que estonce tenuto es el señor de fazer de dos cosas la vna; o de desamparar los siervos (3) que fizieron el mal, e meterlos en poder de aquellos a quien robaron; o de retenirlos, si quisere fazer emienda por ellos, a bien vista del Judgador. (4) Otrosi dezimos, que si los que fiziesen el robo en la manera sobredicha, fuesen omes libres, (5) que estonce cada vno delos es tenuto de fazer emienda, por su cabeça, del yerro que fizo; pues que lo non fizieron con plazer, nin con mandado, del señor con quien buian. Mas si lo fiziesen con plazer, o con mandado, del señor con quien buiesen, o sin su mandado en nombre del, si despues lo ouiesse por firme; estonce, (6) quier sean siervos, o libres, el señor es tenuto de pechar el robo con la pena, tambien como si el mismo lo ouiesse fecho.

LEY I.

Que cosa es Furto.

Furto es, (1) malfetria que fazen los omes que toman alguna cosa mueble agena en-

Leyes de tit. 12. lib. 8. Rec.

Auto 21. tit. 11. lib. 8. Rec.

rapuit, tenetur dominus de eo quod ad eum pervenit: de alio autem facit emendam, aut dabit servum pro noxa, si autem liberi homines rapuerunt absque domini mandato, vel rati habitatione quilibet pro capite suo tenetur, si autem fecerunt ad complementum vel mandatum domini, vel ejus nomine & ipse ratum habuit, tenetur dominus ac si ipse fecisset. Hoc dicit.

(1) Pudiendo vedar. Nam si scivit & non prohibuit tenetur insolidum, L. 2. & L. in delictis, ff. de noxa. & L. si servus, C. de noxa, nam talis scientia habet & voluntatem, ut in L. 1. in prin. ff. si fami. sur. scilicet dica.

(2) Tornar todo. Concord. cum d. L. si servus, C. de noxa. & intellige etiam si noxa dedat.

(3) Desamparar los siervos. Concord. cum dist. L. si servus, & L. 2. ff. de noxa. & nota quod si servus quaesita pecunia damnum velit solvere ei cui noxa datur audiendus est & cum praetoris auxilio eripi in libertatem invito domino, ut probat tex. cum gloss. in §. dominus, insitu. de noxa. adio. & hoc favore libertat. ex quo infert Jo. Fab. ibidem quod si quis habens homines conditionales vel vassallos cederet bonis, quod si tales velint redimere liberatates suas, quod debent audiri, & idem dicit videri si creditores facerent vendi bona, in quibus sunt talia jura, quod facit ut si dominus vendat vassallos possint vassalli solventes pretium emptori eripi in libertatem: sed tu super hoc cogita, quia nullo jure cavetur ut tales vassilli possent se redimere solum pretio emptori dato, & dist. §. dominus, loquitur in servitute servi, & non videtur extendi ad eum qui est liber, licet aliquo servitio vassallagii astringatur, quod & videtur velle idem Joan. Faber in d. §. dominus, in ff. cum opponit de cap. 2. de judicis. juncto. sine. cap. 1. Mantalvus vero in L. 2. tit. 24. part. 5. motus ex illo di. Fabri, dicit quod possent vassalli infra novem dies, juxta legem fore se redimere solvendo pretium: sed ut dixi tu cogita latius, quia non videtur forte tutius ita arguere de servili conditione ad eum, qui est liber licet conditionatus.

(4) A bien vista del Judgador. L. pen. C. vi. bon. rapti. dicit quod tenetur in quadruplum, cum non vult dare pro noxa, & idem habetur in d. L. si servus, in L. 2. in prin. dicit noxale judicium dabo: unde videtur quod iudex debeat tunc condemnare in quadruplum intra annum & post annum in simplum.

(5) Omes libres. Adde L. 2. §. familia, ff. vi. bono. rapti.

(6) Ones libres. Adde L. 2. §. familia, ff. vi. bono. rapti.

& L. primam, §. sed & cum quis, cum §. sequenti, ff. de vi & vi armata, L. 5. in fin. tit. 15. 7. part. Bal. in L. apud antiquos, in fin. C. de furtis, cap. cum ad sedem, ubi gloss. de resitu. spolia. L. nequid, ff. de incendi. rui. & naufr. & dicit gloss. in dist. cap. cum ad sedem, quod licet possessio rei, quae fuerat occupata per familiares reperitur penes dominum, non tamen praesumitur dominum mandasse, & idem tenet Bal. in L. 1. C. de Episcop. cop. & Cleric. & dicit Bald. in L. ad invidiam, C. quod metus causa, quod ex metu adhibito per familiares alicujus potentis, non praesumitur propterea, quod si factum de scientia domini, allegat dist. cap. cum ad sedem, & adde quod dicit Bal. in L. 1. in 2. lectura, C. si rector provin. & speciale est in casu legis, si vero plures, in 1. respon. ff. de bis qui deie. vel effud. quod ego teneo pro delicto liberi hominis famuli mei, & regulariter contrarium, secundum Specul. tit. de injur. §. sequitur, ad fin. & hoc verum indubitate, si nesciat, vel si sciat, & non possit prohibere: si autem sciat & potest prohibere, videtur, quod reneatur: quia tunc suum proprium non alterius delictum obligat eum, secundum Joan. Fab. insitu. de noxa. in princip. ubi & dicit bonum verbum, quod & si non sint de familia mea, si tamen ad mei vindictam delinquent, & ego sciam, & non prohibeam, credit ipse, quod debeam teneri. Vid. ibi per eum, item si delinquant in officio domini, & in quo dominus eis utitur. Vide in L. 1. ff. de publi. §. familia, & L. debet, ubi Bart. ff. nauv. caupo. & stabula.

(6) Estonce. Vi. in d. cap. cum ad sedem, & in d. L. 1. §. sed & cum quis, ff. de vi & vi arma.

TITULUS XIII.

De Furtis.

LEX I.

Furtum est maleficium factum per hominem recipiendo rem mobilem occulte alterius, sine domini voluntate cum intentione domini possessionis, aut usus ejus lucrandi: quia si cum domini voluntate caput aut credit sibi non displicere, non committit furtum cum non habeat animum furandi, & furtum propriè non potest committi in immobilibus. Hoc dicit.

(1) Furto es. Concord. cum L. 1. §. 1. ff. cod. & insitu. de obligat. qua ex delict. nascunt. §. 1.

LEY II.

Quantas maneras son de Furto.

Os maneras son de furto. La vna es, a que dizen manifesto; e la otra es, el furto que haze el ome escondidamente. E manifesto es, (1) quando al ladrón fallan con la cosa furtada, (2) en ante que la pueda esconder en aquel lugar do la cuyda lleuar; (3) o fallandolo en la casa a do fizo el furto, o en la viña con las vuas furtadas, o en el arbol con las olivas que lleuava a furto, o en otro lugar qualquier, que fuesse preso, o fallado, o visto (4) con la

Auto 21. tit. 11. lib. 8. Rec.

cubiertamente sin plazer de su señor, (2) con intencion de garar (3) el señorío, o la posesion, o el ylo della. Ca, si alguno tomasse cosa que non fuesse suya, mas agena, con plazer de aquel cuya es, o cuydando (4) que plazeria al señor della, non faria furto: porque en tomandola, non ouo voluntad de furtar. Otrosi dezimos, que non puede ome furtar cosa que non sea mueble: (5) como quier que los Almo-gaures entran, e furtan, a las vegadas, Castillos, o Villas; pero non es propiamente furto.

Partida VII.

(2) Sin plazer de su señor. Pileus questio. 134. incip. Cajus sejus, ponit questionem de Cajo sejo qui mandavit Lutio Titio, ut oves de pascuis furaretur qui susceptum mandatum nolens adimplere oves Caji Seji mandatoris inventas in pascuis subripuit, & determinat quod furti non tenetur, refert Albe. in d. L. 1. ff. eo. in §. furtum.

(3) De garar, &c. Secundum hoc donans rem alienam, & tradens non committit furtum, cujus contrarium probatur in L. alienum, C. cod. Salic. ibi solvit, quod qui donat & tradit, spem lucri habet ex quo obligat donatarium ad antidota, & qui detinet rem alicujus, ex hoc solo non committit furtum, nisi interveniat contractio ad movendo, vel includendo, seu factum a jure damnatum ut notat gloss. in dist. L. alienum, & contractio in diffinitione furti significat omnem abductionem, vel bajulationem, L. si quis uxoris, §. si quis asinum, ff. cod. item ex sola venditione non committitur furtum nisi venditio fiat rei praesentis vel venditor licet: res esset absens constituit (cum ipse eam possideret, se possessorem nomine emptoris. vi. in L. si servum, C. eo. ubi Sali. in ff. & an committat furtum, qui percipit fructus beneficij, qui privatus est ipso jure? Vide Bal. quod sic in §. injuria, col. 3. de pace juramen. firmam.

(4) Cuydando. Concord. cum §. furtum autem, in ff. insitu. de obi. qua ex deli. nascunt. & procedit hoc si ve istud opinetur in casu, quo a prin. habuit rem cum voluntate domini, si ve ipse propria auctoritate occupet, credens dominum permissurum, L. inter omnes, §. resti, ff. eo. & tenet Jo. Fab. in d. §. furtum autem, sed obijciendum eum, quod secundum hoc nunquam poterit agi furti, semper enim fur dicit, quod credebatur dominum permissurum. Solve, quod in casu dubii concurrere debent aliquae conjecturae: an habuit causam credendi, vel non, unde si rem perituram recepit veluti ovem errantem, vel animal fugitivum, vel lupo abstulit, non praesumitur malus animus: vel si dopinus rei sit suus amicus, & recipiens homo honestus, secus è contrario, si dominus sit ignotus, vel ejus inimicus, & recipiens sit velut de Tribu Benjamin, lupus rapax, tunc dicit ipse, qui judicaret contra eum unde: videtur expedire, quod proferretur coram testibus, quod ipse credit dominum permissurum, & quod casu quo non placeret, se offerat reddere; nam in dubio non praesumitur velle, L. qui vas, §. veterare, ff. eo. & hoc quando dominus rei ignorat: si vero sciat, & non resistit, tunc distinguitur, an si talis, qui resistere, aut prohibere non auderet, & non videtur permittere, ff. eo. L. pen. quod intellige, quando metus resistendi esset servilis, non filialis, vel fraternalis, secundum eundem Joa. Fab. ubi supra, non ergo procedet quod dicit Abb. in cap. dudum, 2. col. 5. de electio. quod dominus praesumitur in dubio veterare, etiam si videat rem suam ab alio capiti quia distinguendum est, ut in d. L. pen. ex conjunctione igitur personarum, qualitate facti, & aliis circumstantiis arbitrabitur bonus iudex, utrum sit in hoc credendum ei, qui talem credulitatem dicit habuisse. imò & dicit Abba. ibi, quod etiam si ex post facto dominus

rei diceret, quod de consensu suo, res fuit capta, quod hoc solum non sufficeret ad excusandum furem. Vnde ibi per eum & per Bal. in L. falsus, col. 3. C. de furtis, ubi latius in hoc distinguit, videlicet quod si aliqua causa etiam fragilis, vel levis amicitia potest assignari, debet credi domino hoc dicens, L. ff. C. de crimini. expila. heredi. si autem non apparet causa & idem si suo juramento asserit: quia est questio de animo si est persona fidedigna, si autem simpliciter verbo, & sit persona de collusionem suspecta, creditur sibi contra se, sed non contra rem publicam, ad quod adde Luc. de Pen. in L. 1. C. ut nemo ad suam patriam, fasci. vicini vel rusti. eorum, lib. 11. col. pen. Vi. etiam per Bar. in L. inter omnes, §. resti, ff. de furtis, per Bal. in L. transigere. C. de transacionibus. Vide etiam Ange. Aret. in trakt. malefic. in parte, & vestem celestem, col. 7. ubi in fine, quid si putavit se facere invito domino dominus tamen erat volens? Dic quod non oritur actio furti, L. inter omnes, §. pen. ff. cod. & infra cod. L. 2. adde in simili gloss. notab. in cap. fin. 9. q. 2. & de Episcopo ordinante Clericum alterius Diocesis credente hoc placere Episcopo illius Diocesis.

(5) Sea mueble. Vide gloss. in §. 1. insitu. de obi. qua ex deli. nasc.

LEX II.

Est duplex furtum, manifestum scilicet ut cum furto dependitur antequam illud portet ad locum ad quem portare destinavit: aut si in domo causa furandi aut alio loco dependitur, si ve a domino si ve ab alio. Item non manifestum cum praedicto modo non dependitur, antequam occultet rem furatam. Hoc dicit.

(1) E manifesto es. Concord. cum L. 3. cum sequen. ff. eo. & cum §. furtorum, insitu. de obi. qua ex deli. nasc. & an filius procurator dicatur fur manifestus? Vide Bald. quod non in §. injuria, col. 3. de pa. juram. firmam.

(2) Cosa furtada. Et non oportet probare, quod talis deprehensus cum re furtiva furtum ipse fecerit, secundum Joan. Fab. insitu. vi. bono. rapti. in prin. deberet tamen audiri secundum eum, si veller docere. Et ab alio justo tit. habuisse, allegat. L. civile. C. cod.

(3) Do la cuyda lleuar. Et quo destinaverit quis perferre, sic accipiendum est quo destinaverit eo die manere cum eo furto, L. 4. ff. cod. & sic intelligit, & limitat gloss. in verbo deponere Joan. Fab. in dist. §. furtorum.

(4) Fallado, o visto. Non ergo requiritur apprehensio, seu captura, sufficit, quod sit visus & ad quem deprehendendum occurrit, cum exclamacione, L. si quis in servitute, ff. cod. & ff. de condi. furti. L. fove. & tenet Barto. & Ange. in d. L. 3. quae incipit fur esse, dicit etiam Bald. in L. falsus, col. 3. C. de furtis, vesp. advertit, quod sicut verus & manifestus contumax dicitur ille, quod dicit nolo venire, vel cietus auditio verbo arripit fugam; ita fur manifestus dicitur qui interpellatur per clamorem obstinato animo fugit cum furto, manifestata signa improbitatis suae ostendens ita quod acutus corporis ac etiam mens delinquendi manifestissima est.

cofa furtada; quier lo falle con ella aquel a quien la furto, o otro qualquier. E la otra manera de furto encubierto, es todo furto que ome faze de alguna cofa afcondidamente, de guifa, que non es fallado, nin visto con ella, ante que la efconda.

LEY III.

Como, si alguno presta cauallo, o otra bestia, para un lugar cierto, e aquel que la recibe emprestada la lleua a otra parte, gela puede demandar por furto.

Cauallo, o alguna cofa mueble, tomando vn ome a otro emprestada, para yr con ella a lugar cierto fasta tiempo señalado, si de alli adelante la lleua, o vya de ella, faze furto; (1) fueras ende, si lo faze cuydando que non pe-

fit, & velari non potest. ceterum etiam mille oculis videntibus non est manifestum sine contradictione furtum, quæ sunt verba Bal. satis notanda, & materiam istam declarantia, ubi etiam dicit Paulus de Castro, quod sola visio etiam si mille essent presentes, & viderent non ficit furtum manifestum, sed tunc demum fit cum contra eum sit acclamatum, & ipse non obstante acclamazione persistens in sua pertinacia aufugit cum re furtiva, & apprehenditur antea quam ad locum perveniat, non tamen si absque furtum definit esse fur manifestus, ut in dist. l. si quis in servitute, ff. eod. neque requiritur captura furis, ut dixi in principi. neque captura, vel apprehensio rei furtivæ, ut et tradit Alberic. in dist. l. falsus, col. 2. & satis probatur hic, & in dist. §. furtorum.

LEY III.

Rem commodata ultra conventionem ducens: committit furtum, nisi credidit dominum permittitur, vel non credidit, sed re vera domino non displicuit. item committit furtum qui utitur quocunque modo re deposita, aut pignorata contra domini voluntatem. Hoc dicit.

- (1) Faze furto. Concord. cum §. furtum autem, vers. itaque, in l. de obli. que ex deli. nascun.
- (2) Que re non pofara. Concord. cum L. inter omnes, §. pen. ff. de co. & cum, §. sed si credat. in l. de obli. que ex deli. nascun.
- (3) Otrosi dezimos. Concord. cum dist. §. furtum, vers. itaque, & l. si pignore, in prin. & §. 1. ff. de furtis, & l. 20. tit. 13. 5. part. & vide tex. notab. in L. qui furtum, ff. de conditio. furti.
- (4) Furto. Creditor tamen licet vendit fructus quos percipit ex re pignorata, sed pretium accedit solutionem sortis, l. 1. & 2. C. de pigno. abho. Abb. in cap. cum contra de pigno. col. 1. item si debitor rem quam creditori pignori dedit, subripit, committit furtum, l. in alione, §. ff. de furt. ubi Barto. & l. 9. infra co. & si pignori detur caltrum, an creditor possit uti iurisdictione, & aliis iuribus incorporalibus? Vid. Bal. in cap. 1. de feudo dato inveniæ, l. commiss. remittentem se ad ea, quæ habentur & notantur in cap. cum Bertold. de re jud. ubi vi. de iure patronatus, quod non transit: bene tamen tranfit pensio, quæ ratione iuris patronatus deberetur, secundum Abb. ibi, col. pen. & videtur in hoc dicendum, quod possit creditor cui caltrum pignori est datum exercere iurisdictionem, & gaudere aliis fructibus, qui essent talis nature, quod possit in foretem comparari, vel debitori restituat facit, l. eleganter, §. fin. ff. de pigno. actio. Ludovicus Roma. in singu. incipi. Quæritur de me. Rochus in tracta. iur. patro. charta 31. col. 1. in vers. vigefimoquinto quæro, & vi. quæ dixi in d. l. 20. tit. 13. 5. part. & in condemnatione talis furri considerabitur valor talis usus rei depo-

sara al señor della. E aun dezimos, que maguer el cuydasse quel peñaria al señor de la cofa si la lleuasse a otro lugar, con todo esso, si fuesse fallado en verdad que le non peñara, (2) non faria porende furto. Otrosi dezimos, (3) que si vn ome tomasse de otro alguna cofa mueble en guarda, o en peños, si este viasse della en alguna manera contra voluntad de su señor, que faze furto. (4)

LEY III.

Quien puede demandar el Furto, e a quales, e ante quien.

Quel ome a quien es furtada la cofa, o su heredero, la puede demandar al ladron, o a su heredero, ante el Judgador del lugar a do fuesse el furto, o de otro lugar qualquier en que fallassen el ladron. (1) Pero si el que fizo el

furto, pignorata, vel commodata, non proprietatis, seu totius domini gloss. in L. qui iumenta, ff. de co. & ibi Barto. & Ange. Azo. in summa, C. de furtis, col. 2.

LEY III.

Potest agere furti is a quo fuit res surrepta: & potest petere eam a fure, vel ejus hærede coram iudice loci ubi fuit furata, vel ubi fur reperitur: sed pro subtrahis per filium uxorem, vel proprium servum non potest quis agere furti: licet potest eos per se bono modo castigare. Sin autem filius, nepos, uxor, aut servus furatam rem vendat: siquidem scienter, petet eam dominus illius, & probato quod erat sua: & quod aliquis prædictorum furatus est eam, recuperabit eam: & emens perdet pretium, sed si emptor bonam fidem habuit, recuperabit pretium a vendente. Si autem quis ex eis prædictam rem donavit, pignoravit aut alias in alium rem sic furatam transtulit, petet eam dominus a possessore seu tenente eam, agere etiam potest pater, maritus, aut dominus, ad pecuniam furti, contra consilium, aut auxilium filio, uxori, aut servo dantes. sine quo furtum fieri verisimile non erat, & dispositum de auxiliantibus filiis, uxoriibus, aut servis, in furto: habet locum in auxiliantibus filiiis furtibus, ut puta scalam ad furtum faciendum commodantibus, vel ferramenta ad feras aperendas, seu ad parietis ac cefsum juvenares, vel ad similia, de quibus in text. & consilium dati furri qui confortat eum, ut furetur, aut modum furandi illi ostendit. Hoc dicit.

(1) El ladron. Adde l. 2. supra tit. 1. & l. 32. tit. 2. 3. part. & per istam, l. approbatur opin. Bar. in l. si dominium, ff. de co. & in l. si abducta, C. 10. & in l. sed neque legatarius, ff. de cond. furti, quod qui fecit furtum Florentie; si reperitur Bononia, cum re furtiva potest puniri per iudicem Bononia, quæ opinio Bar. videtur fortè fuisse Jaco. de Are. in d. l. si dominium, ut vult Joan. de Anania in cap. fin. de furtis, column. 10. loquitur tamen divinando, quod illa fuit opin. Jaco. de Are. & col. 12. dicit quendam Doctorem comitem de Perusio affirmare, quod Jac. de Arena. illam opi. tenet in d. l. si dominium. Alberic. tamen ibi fuit fidelis observator antiquitatis, non facit de tali dicto mentionem, & contra opin. Bar. tenentur multi doctores, quos ad plenum refert Jo. ab Anania in d. cap. fin. & Hippolyt. à Marfilis in l. fin. charta, ff. de iur. om. jud. tu ergo tene menti istam, l. partitum, quæ non solum dicit, quod contra furem possit agi etiam alio loco, quam ubi delinquitur, si ibi cum re furtiva reperitur: verum etiam vult indistinctè furem posse conveniri quocunque loco, ubi reperiatur furti, & si non reperitur ibi cum re furtiva, & idem videtur probari in d. l. 2. supra tit. 1. in fin. cum dicit (o en otro lugar qualquier que fallassen el robador, o la cosa robada) & istud

Lex mo-
Simi in
Ly 16 Cap.
ti. 11.
lib. 5.
Recap. lavi
14. de foro
Comp-
quis. 2.
n. 3. pag.
636.

el furto, era fijo, o nieto (2) del señor de la cofa furrada, non gela pueden demandar ninguno dellos en juyzio, como a ladron. Esso mesmo dezimos de lo que tomasse la muger (3) al marido, o el sieruo (4) al señor. Mas bien puede el padre, o el auuelo, o el marido, castigarlo en buena manera, (5) porque de alli adelante se guarde de non fazer otro tal yerro. Pero si el fijo, o el nieto, o la muger, o el sieruo, vendiesse aquella cofa que alsi furrasse a alguno, el que la alsi comprasse del, sabiendo que era de furto, non la puede ganar por tiempo; (6) ante dezimos, que gela puede demandar aquel cuya es: e prouando que es fuya, e que la furto fu fijo, o su nieto, o algunos de los sobredichos, deuela cobrar, non dando por ella alguna cofa: e el otro es tenudo de gela dar, e deve perder el precio (7) que dio sobre ella. Mas si este que la compro ouo buena fe, non sabiendo que era de furto, como quier que es tenudo de desamparar la co-

istud est valde singulariter commendandum: nam Barro. & Docto. qui cum sequuntur intelligebant quando reperiebatur fur cum re furtiva alio loco extra locum delicti: imò & dicebat Bal. in l. 1. C. de confis. col. 7. ubi tenet cum opatione Bar. quod si vendidisset fur rem alibi, & portasset pretium proprium, non possit ibi puniri: quia pretium fictum est suum, & rei suæ nemo furtum facit, l. pen. ff. de cond. ob causam, l. qui vas, §. fin. ff. de furtis, & quos contrarium vult ista, l. partit. & videtur sua dispositio æqua, ut vitium furti non frequentetur, & ubi fur fuerit inventus iudicetur & puniatur, imò & per d. l. 2. supra tit. 1. possit conveniri in loco, ubi res rapta per raptorem transportata reperitur, licet fur ibi non reperitur: nam ex quo ibi illam contraxerit poterit re ibi reperita conveniri, limitanda tamen videtur hujus, l. & d. l. 2. dispositio quando contra furem ageretur civiliter ad rei restitutionem cum pena dupli, vel quadrupli, non si ageretur criminaliter ad aliam punitionem furis, iuxta id quod habetur in l. 18. infra co. quod patet quia, d. l. 2. & d. l. 4. hujus tituli loquuntur quando sic civiliter agitur, non quando criminaliter: unde quando ageretur criminaliter contra furem per accusationem, vel inquisitionem, non potest dici quod ista, l. approbet opinionem Bar. de qua supra & remaneat varietas opinionum de qua per Joan. de Anan. ubi supra, & per Ang. Aret. in tract. male. in parte, & vestem celestem 3. & 4. co. bene tamen fateor quod ista, l. adhuc malum facit pro illa opinione, etiam si criminaliter agitur, quæ opinio fortè in odium furum videtur sustentabilis, & motivis tenentium, contra illam respondit Jo. de Anania ubi supra, & Ang. Aret. in d. 3. & 4. col. quæ videtur limitanda, nisi in loco ubi fur reperitur pena esset longè excessiva, quam pena loci delicti, ut dicit Fulgofus in l. si fuer manifestus, §. tandiu, ff. de cond. furti, dicens, quod si in loco ubi capitur fur, esset statutum; quod pro levi furto quis suspenderetur iniquum esset servare opinionem Barro. Item quando fur in ipso initio furti fuit ejus propositus: ut in alium territorium transferret suæ securitatis nam tunc procedit sine scrupulo opinio Bar. secundum Ange. in d. l. si dominium, cum enim ibi maleficium consummatur ibi poterit puniri.

- (1) Fijo, o nieto. Concord. cum §. bi qui in parentum instit. de obli. que ex deli. naf. & cum dist. Azo. C. de furtis in summa, col. 3. versic. datur autem hac actio.
- (2) La muger. Concord. cum l. si quis uxori, in prin. & §. 1. ff. eod. & l. 2. ff. rerum amio.

fa al señor della, con todo esso, bien podría demandar el precio que dio por ella, a aquel de quien la compro. (8) E si por aventura el fijo, o el nieto, non vendiesse la cofa, mas la diessè, o la empenassè, o la malmetiesse en otra manera qualquier, puedela demandar el padre, o el auuelo, a aquel que la tuviessè; pues que sin otorgamiento dellos fue alsi enagenada. E lo que diximos en esta ley, del fijo, e del nieto, entienda tambien de la muger que furrassè alguna cofa a su marido, o dei sieruo que furrassè alguna cofa a su señor, o la barataffè, o la vendiesse, (9) alsi como sobredicho es. E como quier quel furto que fiziesse el fijo al padre, o el nieto al auuelo, o la muger al marido, o el sieruo al señor, que non lo pueden demandar a alguno dellos en juyzio como a ladron; con todo esso dezimos, que si alguno dellos lo fiziesse con ayuda (10) que otro le diessè, o con consyjo (11) que fuesse atal, que por razon de aquel se moviesse a fazer el fur-

(4) El sieruo. Adde l. servi & filii, ff. eod. & dist. §. bi qui in parentum, & de furto liberti vel mercenarii. Vide l. si libertus, ff. eod. & de Abbate & Monachis idem dici potest, secundum Joa. Fabri. in d. §. bi qui in parentum.

(1) En buena manera. Verbis & verberibus dicit Azo. in summa, ubi supra loquitur tamen in servo. Vid. l. 1. §. qui tamen ubi gloss. in verbo ceteros. ff. si quis test. lib. esse jure suo. & per Joan. Fab. in l. 1. C. de prima carcer. & si furta sint gravia. Vide in l. respiciendum, §. furta domestica, ff. de pænis, & infra eod. l. 17. & ibi dicam, & si filii vel domestici essent inobedientes; & nolente reddere res furtivas patri, vel domino, tunc possint adire iudicem, & ejus officium implorare, qui severius vindicabit, l. congruentius, C. de patr. potest. Joan. Fabri in d. §. bi qui in parentum.

(6) Ganar por tiempo. Vide in dist. §. bi qui in parentum, & ff. eod. l. ne cum filio.

(7) Perder el precio. Adde l. incivilem, C. de furtis, ubi Joannes Faber limitat nisi pretium esse convertum in utilitatem domini, l. emptor. ff. de rei vendi. item limitat quando emit bona fide, ut redderet domino, & fortè minori pretio, quam valet, dicit enim tunc esse æquum pretium restitui, allegat Hostien. in summa. Quod dictum fortè procederet si alias dominus rem erat perditurus, vel non ita de facili recuperare poterat, secundum Hosti. in summa, de pænitent. & remissio. §. quibus, vers. quid de prædam emittatis? Et nota istam legem pactita. hic & inferius cum dicit (o la empenasse) contra ea quæ tradunt Bal. Paul. & Jas. in l. servus, ff. de cond. indebi.

(8) La compro. Adde cap. vulterane. 12. q. 1. & l. emptorem, §. fin. ff. de actio. empt. gloss. in l. si fundum, C. de coactio.

(9) O la barataffè, o la vendiesse. Adde l. eos, C. de furtis, & l. servus cuiusdam, & ibi Bal. Pau. & Jas. ff. de cond. indebi. & in volumine pragmat. prohibentem a i. quid enim, vel recipi pignori, seu alias a servis, fol. mibi 117.

(10) Con ayuda. Adde d. §. bi qui in parentum, & l. si quis uxori, ff. eod.

(11) O con consyjo. Consilium non attingit in furti actione, nisi furtum aliis non erat perpetrandum, nisi consilium præcessisset, ut hic, & not. gloss. in §. interduum, instruta de obligatio. que ex delict. nascun. Azo. C. de furtis in summa, col. 4. gloss. in l. 1. §. persuadere, ff. de servo corrupt. & in l. sapè, in fin. ff. de verb. signifi. contrarium tamen tenet gloss. in l. non solum, §. si man-

furto, e que el fijo, nin alguno de los otros non lo fizieran de otra guisa; e tunc, a tales ayudadores, o consejadores, puede ser demandada la cosa del furto, maguer la cosa furtada non passasse a su poder: esto es, porque ouieron muy grand culpa. Ca, si el ayuda, o el consejo que ellos dieron, non fuessen, pudiera ser que non fuera fecho aquel furto. E lo que diximos en esta ley, de los que dan ayuda, o consejo, a otros sobredichos, para fazer el furto, ha lugar en otros omes qualesquier, que diessen consejo, o ayuda, para fazer furto a otros omes estranos. E dezimos, que daria ayuda (12) al ladron, todo ome que le ayudasse a subir sobre que pudiese furtar, o le diessen escalera con que subiese, o le emprestasse herramienta, o demostrasse otra arte con que pudiese decerrajar, o cortar alguna puerta, o abrir arca, o para foradar pared, o en otra manera

qualquier que le diessen ayuda a sabiendas, que fuessen semejante de alguna destas, para fazer furto. E consejo da (13) al ladron, todo ome que lo conforta, o lo esfuerça, e le demuestra alguna manera de como faga el furto.

LEY V.

Como, si el Guardador de algun buerfano escondiese alguna cosa de los bienes de aquel que tuuiese en guarda, non gela pueden demandar por furto.

Los Guardadores de los buerfanos, maguer tomassen encubierramente alguna cosa de los bienes de los buerfanos que tuuiesen en guarda, como quier que farian maldad, con todo esto, non gela podrian demandar en manera de furto, (1) porque son como señores, (2) e tienen lugar, a los buerfanos, como de padres; pero por tal maldad como esta non deuen fin-

dato, ff. de injur. & in L. consilii, ff. de regulis juris, unde quidam dixerunt, quod aut loquuntur in maleficiis, que committuntur circa rem, ut in furto, & tunc adhibetur ista distinctio, esse alias facturus, vel non: aut datur consilium in maleficiis, que committuntur circa personas, & tunc non fiat talis distinctio: sed indistincte consulens teneatur, & hoc videtur voluisse gloss. in d. l. si mandato, quam distinctionem reprobat Salic. in L. unic. C. de rap. virg. col. 4. per text. in d. l. si mandato, versic. & artilianus. Barto. etiam in d. l. si mandato, tenet indistincte consulentem teneri. Joannes Fabri. in §. 1. infitit. de mandato voluit in furto esse aliquod specialitatis ratione contractionis, cum sine ea furum non committatur, & ideo non credit ipse, quod dando consilium solum verbale, quis committat furum, nisi opem tulerit neque distinguit effectus facturus, vel non. Ange. Areti. in tracta. malef. in parte sempronium mandatorum, pen. §. fin. col. sequi videtur dicta Bar. licet velit, quod quando nihilominus non prelio consilio maleficium commisisset, tunc consulens leuius esset condemnandus, prout & voluit Salic. in d. l. unic. ut ergo tene menti, L. istam partitarum, approbantem in furto opinionem Azo. & gloss. in d. §. interdum, in gloss. fin. in aliis delictis extra furum placet opinio. Bar. post Dynum in d. §. si mandato, ita quod quando delinquens alias erat facturus, consulens leuius puniatur, prout dicit Salic. in d. l. unic. & Ange. Areti. ubi supra Holtien. & Abb. in cap. 1. de offi. delega. neque LL. ista partitarum cum in aliis delictis iudicent puniri consulentem distinguunt, an alias deliquens esset facturus, nec ne, ut patet in L. 10. tit. 8. & L. 10. tit. 9. ead. part. & nota quod in dubio presumitur contra consulentem, quod non erat alias facturus, ut voluit Dynus in regul. in obscuris de reg. jur. lib. 6. Bal. in L. ob hac, verba, ff. de his qui not. infra. & L. data opera, ad fin. 13. col. C. qui accus. non poss. Alex. consil. 103. videtur prima consideratione, col. 4. 1. vol. advertit etiam, quia factus & in furto licet non possit puniri consulens furum actione in casu quo delinquens alias erat facturus bene tamen videtur, quod puniatur alia pena: quia res mali exempli est saltem ex iudicis officio: nam ad persequendum partis, non videtur cum sua nihil interfit, ut dicit Joa. Fab. in d. §. 1. infitit. de mandato. advertit etiam, quod furto vel delicto non sequitur consulens, seu persuadens non tenetur, ut probatur in L. qui seruo. & ibi dicit Ange. ff. de furtis, quod fallit in persuadente fugam levi. Vide ibi per eum, ubi idem dicit in persuadente crimen lætæ majestatis divinæ, vel humanæ, ut tenetur etiam delicto non sequuto.

(12) Que daria ayuda. Concordat cum §. interdum, versic. ope. infitit. de oblig. qua ex deli. nas. L. pignore, §. pen.

ff. eo. & vide per Bar. in L. in furti. §. ope. ff. eo. per Ange. Areti. in tracta. malef. in parte Andream auxiliatorem, 1. & 2. col. quid autem si præter arma, vel ferramenta ignorant? Vide Bal. in L. quicunque, col. 6. C. de seruis fugitiis, ubi quod pariter ei qui facit bona fide, & quid de præstante opem post maleficium commissum? Vid. Bar. in d. §. ope. & Bal. in L. non ideo minus, col. pen. C. de accus. versic. quæro, an affocians ad recessum, ubi distinguit an immediatè affociet, vel post, vi. etiam Bal. distinguentem inter præstantem opem per pactum proximum, vel remotum in L. 1. C. de Nili aggr. non rump. & in L. 1. C. de crimine pecula. & nota quod condemnatus ex capite, quod præstitit auxilium fugæ, non videtur condemnatus ex eadem specie criminis, secundum Bal. ubi vi. ad questionem quam ex hoc decidit in additio. ad Specu. tit. de appe. col. 5. & vi. notabil. per Soci. consil. 188. 2. vol. in ista materia, & vide quæ dico in L. 18. infra eo. in gloss. super parte (ayuda.)

(13) Consejo da. Concord. cum L. in furti. §. ope. versic. consilium, ff. eo.

LEY VI.

Non potest agi furti contra tutorem pro re pupilli quam subtraxit: quia habetur propter administrationem loco domini, tenetur tamen ad penam dubli. Hoc dicit.

(1) En masera de furto. Sed contra de lege. tutor administrationem, ff. eo. & in L. actione, ff. de tutel. & ratio. distra. potest dici quod ista, L. loquitur quando tutor non animo furandi fecit sed forte: quia credebatur sibi licere, vel pupillum concessurum, ut declarat gloss. in d. L. actione, unde distinguit secundum Albe. in L. 1. §. de rationibus, ff. de tutel. & ra. distra. quod, ut certum est tutorem dolose inrecepisse rem pupilli, tanquam quilibet extraneus, & tunc tenetur furto, & condictione furtiva, neque tunc est necessaria actio de rationibus distrahendis, potest tamen competere, aut certum est bona fide accepisse, & non habet locum actio furto, neque actio de ratio, distrahe. sed actio tutelæ: sed quando dubitatur, an dolo, accepit, an bona fide? Tunc L. presumit in dubio tutorem dolose accepisse, & propter dolum præsumptum non datur actio furto, neque conditio furtiva, sed actio de ratio, distra. ut dolo præsumptus puniatur, & idem vult ibi Bar. in rubr. qui & dicit quod furto actio hoc casu non competit propter velamen administrationis, & est differentia inter tutorem extraneum, & tutorem in isto casu.

(2) Como señores. Non tamen habetur loco domini cum pupillum spoliat. L. qui fundum, §. si tutor, ff. pro empto.

finar sin pena. Ca deuen pechar doblado, (3) a los buerfanos, todo quanto desta guisa les tomaron.

LEY VI.

Como, aquel que tiene Tahureria en su casa, si los tahures le furtaffen alguna cosa ende, non gela puede demandar.

Tahures, e truhanes acogendo algun ome en su casa, como en manera de tahureria, porque jugassen y; (1) si estos atales, alucergando, o morando por tal razon como esta en aquel lugar, le furtaren alguna cosa, o le fizieren algun tuerto, o mal, o desonra, a aquel que los acogio, deuelo sufrir, (2) e non gelo puede demandar, nin son tenudos los tahures de recibir pena ningun por ellos; fueras ende, si mataren (3) a el, o a otro alguno. Esto es, porque es muy gran culpa de aquel que tales omes recibe en su casa a sabiendas. Ca todo ome de-

(3) Pechar doblado. Concord. cum L. 1. §. de rationibus, versic. considerandum, & L. actione, §. si ff. de tutel. & ra. distrahe.

LEY VII.

Taxillorum lufores aut parasitos, vel alios viles homines in domo sua recipiens de rebus per eos subtrahis non potest agere contra eos: si tamen eum aut aliquem occidant ibi vel alibi puniuntur legitima pena. Hoc dicit.

Porque jurassen y. Iste dicitur aleator, qui & lulum alex. apud se conuevit exercere causa sui emolumentum, sicut in cauponibus dicitur, L. 1. §. cauponem, ff. naut. caup. & stab. unde ista, L. non procederet si incidenter apud aliquem ludatur, secundum Azo. C. de relig. & sumpt. fune. in summa, col. fin. & contra istos aleatores. Vi. in LL. A. & 7. tit. 10. lib. 8. ordin. & per tot. tit.

(2) Deuelo sufrir. Oñofus ita est aleator iuri, ut neque injuriarum, neque L. aquilæ agere possit, si iudi occasione ubiqueque ludant, & quocumque fiat ei d. manum, vel injuria: ut quia dicebatur malos decios seu taxillos dedisse, vel malum vinum vendidisse, & procedit etiam si injuria illata sit à non ludente, ut in L. 1. §. item notandum, ff. de alea usu, & alea, quod Alber. ibi dicit esse mirabile, sed hoc ideo esse, quia sunt exoñ legibus, L. adiles, §. hoc autem, ff. de adil. aditio. & L. ob que vitia, & L. sciendum, & L. si sunt quasi infames, cap. inter dilectos, de excess. prala. infamia facti sui, & repelluntur ab accusando propter turpem quantum secundum Rofre. in libel. juris cano. sub rub. repelluntur ab accusando aliqui propter turpem quantum, si autem non ista occasione ludi contingat agere poterit aleator, secundum Azo. ubi supra, & gloss. in d. L. 1. in verbo quocumque, & si fiat ei furum domi, tempore quod ludabatur alea apud eum, non datur ei actio furto à quocumque fiat furum, ut hic habes, & in d. L. 1. neque conditio furtiva, & idem multo magis si mutuum pecuniam dederit ludentibus, si autem non fit ei furum illo loco, vel eo tempore quo luditur apud eum actio ei competit.

(3) Mataffen. Nota ad declarationem, L. 1. ff. de alea usu, & alea, quod ubi L. permittit impune quem verberari, vel dmnificari non videtur permittere, quod occidatur seu aliquo membro mutiletur: quia membri abscissio æquiparatur morti, ut in §. ad hoc, in authent. de colliat. colla. 9. Bartol. in L. 1. col. pen. ff. de pub. jud.

(4) Sean ladrones. Nota hoc verbum contra lufores.

LEY VII.

Nauta, caupo, stabularius, pretio hospites reci-

ue almar, que los tahures, e los vellacos, viandando la tahureria, por fuerça contiene que sean ladrones, (4) e omes de mala vida: e porende, si le furtaren algo, o le fizieren otro daño, suya es la culpa de aquel que ha la compañia con ellos.

LEY VII.

Como, aquel que tiene el ofstalaje en su casa, e los Almojarifis que guardan el Aduana, e los otros que guardan el Alfonso del pan, son tenudos de pechar las cosas que furtan en cada vno de estos lugares.

EN su casa, o en su establia, o en su Naue, recibiendo vn ome a otros, con sus b. l. ias, o con sus cosas, por ofstalaje, o por precio, (1) que reciba, o aya esperança de auer dellos; si el Ofstalero mismo, o otro qualquier por su mandado, o por su conlejo, furtasse alguna cosa a aquellos que assi recibiesse, tenuto es de pechar la

piens: de subtrahis per extraneum sine ejus culpa non tenetur nisi eorum custodiam receipt. De subtrahis autem per eum vel ejus consilio vel mandato tenetur ad rem, & etiam poena furto, de furis tamen per domesticos etiam eo ignorante tenent poena dupli: quia est in culpa malos tenendo familiares: si vero fur erat servus liberatus cum pro noxa dando. Almojarifis autem tenentur de furatis mercibus in aduana vel almodino: quia recipiunt ejus sumum & eorum recipiunt custodiam. Hoc dicit.

(1) Por ofstalaje, o por precio. Innuitur ergo hic quod si gratis recipiat, non tenentur ad custodiam neque ex facto suorum familiarium, unde si amicus recipit amicum in domo suam, non tenetur ex ista, L. neque ex d. l. ff. naut. caup. & stabu. secundum Spec. tit. de furtis, versic. si amicus, quod traxit à Rosceto in libellis tenet etiam Alber. in L. 1. ff. end. in contrarium tamen videtur, L. licet gratis, ff. eod. ubi dicitur licet gratis navigaveris, vel in caupona gratis dixeris, non tamen actiones tibi in factum denegabuntur, si damnum injuria passus es. Alber. ibi solvit ut intelligatur, (passus es) à recipiente, scilicet fecus si ab alio, quia talis recipiens ad custodiendam non tenetur, & facit etiam ista, L. in si. cum dicit (porque roman ende su derecho) quærit etiam Alber. in d. L. 1. post Jaco. de Rave. quidam non est caupo Rex venit ad civitatem cum magna comitiva: ita quod non sufficiunt hospites ad eos hospitandos: unde sicut moris est iste hospitavit in domo sua aliquos de gentibus regis, nunquid si perdit aliquos de rebus suis, procedet contra istum ex illo titulo, sicut contra hospitem qui publice tenet hospitium? Et refert Jaco. de Rave. dixisse iudicatum fuisse distinguendo, quod aut iste recepit eos ad modum hospitis computando quæcunq; dabat eis, sicut computant hospites, & tunc tenetur ut hospes, alias non, allegat pro hoc, L. fin. ff. si mens. sal. mod. dixit, & L. 1. §. 1. ff. de alea usu, & alea, sed in contrarium dicit, quod videtur sacre d. L. 1. §. cauponem, ff. naut. caup. stab. ubi videtur exigi exercitium cauponæ, vel stabuli, sed exercere non videtur per unum actum, argu. ff. de exercit. per totum, & tandem dicit Albe. quod ut puniatur etiam pro una vice tantum, bene facit, L. mariti lenocinium, §. qui questum, ff. de adulte. forte in hoc esset dicendum, quod si iste qui sic recepit ex rebus quas sic dabat, & computabat consequatur commodum pro communiter consequuntur hospites publici, quod ita etiam tenetur, & facit ista, L. cum dicit (per ofstalaje, o por precio) si verò nullum exinde commodum consequatur, quod non tenetur: quia si non tenetur amicus qui libenter recipit amicum, ut dixi, multo fortius non tenentur, qui coacti & involuntarie recipit ad hospitium.

la cosa furtada a aquel cuya es, con la pena del furto. E si por aventura, non la furtasse el, mas algund fu ome que estuiesse con el a soldada, o de otra guisa, tenuto es otrofi el Oitalero de pechar doblada (2) aquella cosa que le furtaron, maguer non fuesse furtada por su mandado, nin por su consejo: porque el es en culpa, teniendo ome malfechor (3) en su casa. Pero si este que fiziesse el furto fuesse sieruo, (4) estonce en escogencia es del señor, de detampar el sieruo en lugar de la cosa furtada, o de la pechar doblada, qual mas quisiere. Mas si lo furtare otro extraño, (5) e el Oitalero non fuesse en culpa del furto, estonce non seria tenuto de la pechar; fueras ende, si la ouiesse el recebido en guarda, (6) de aquel cuya era. Ca estonce, tenuto seria de la tornar, o la estimacion. Otrofi dezimos, que el Almojarife es tenuto de dar recabdo de toda la mercaderia que se mete, e se pone, en el Aduana. Esto mesmo, dezimos, que deve fazer el que guarda el Alfondiga del trigo, o de la ceuada, o de la farina, que aduzen ay Arroqueros. E si alguna cosa destas sobredichas fuere furtada, ellos son tenudos (7) de la pechar, por dos razones. La vna, porque aquellos que la aduzen, la dexan en su guarda, e en su po-

der, e en su fieltad. La otra es, porque toman ende su derecho.

L E Y VIII.

Como, si alguno conseja a su sieruo de otro que furtase a su Señor alguna cosa, cae por ende en pena de furto, maguer non lo cumpla el sieruo.

Alagando algun ome al sieruo ageno, rogandole, o conlejadole, que furtasse alguna cosa a su señor, e que gela lleuasse; si el sieruo, seyendo bueno, quiesse guardar su lealtad, e apercibiessse dello a su señor; e queriendo saber si es así como el sieruo dezia, le dixesse que le lleuasse aquella cosa que le mandaua el otro furtar; si aquel quel dio el consejo, recibiesse la cosa de mano del sieruo, puede gela despues el señor demandar como de furto, (1) maguer gela así lleuasse con su plazer. Esto mesmo, dezimos, que deve ser guardado, si tal consejo como este diessen al fijo, (2) o a la fija, de alguno, e recibiesen del aquella cosa que le mandassen furtar.

L E Y IX.

Si el señor de la cosa la furtare a aquel a quien la empeño, como gela puede demandar por furto.

Si algun ome ouiesse empeñado a otro la su

Mathan de rexi min. con mou. 28. n.º 3A. Lid. 2.16 circa me Timm.

(2) Pechar doblada. Reprobatur hic communis opinio Docto. in L. 1. ff. furti aduersus nauis. volentium, quod in pena illius tituli de duplo non continetur simpliciter, etiam quando naua, vel caupo conuenitur ex facto suorum cum ista, L. expressè disposit contineri in tali pena & casu, simpliciter, prout etiam voluit A. be. ibi, & videtur approbati opinio Rosce. in libellis suis. de qua per Bar. in rubric. ff. eo. ubi Bar. dicit, sibi hoc placere, si ergo ipsemet furetur totum erit pena, ut superius dixit, & habetur in §. si. in si. de obi. que ex delicti. n.º. si vero aliquis de suis familiaribus in duplo continetur simpliciter, & si condemnatur dominus propter delictum familiarium, potest ab eis repetere secundum Joa. Fab. in §. pen. in si. de oblig. que ex quasi delicti. nascun. cui adde L. quam ipse non allegat. in L. licet, §. si. ff. nauis. caup. stabu.

(3) Teniendo ome malfechor. Adde §. si. in si. de oblig. que ex quasi delicti. nascun.

(4) Sieruo. Concord. cum L. si. §. seruorum, ff. nauis. caup. stabu. & L. 1. §. serui, ff. fur. aduer. nauis. caup. stabu. ignoscendum enim est ei, qui suam familiam seruorum non reputat quantumcumque cognoverit eam parvam, & ideo secundum Angel. in d. §. serui. mitius agitur cum rectoribus civitatum si eorum mancipia in palatio aliqua perpetrarunt, graviter autem est cum eis agendum, si in officio tenuerunt seruos alienos, aut liberos, quoniam investigare debuerunt de moribus, & conditionibus ipsorum.

(5) Otro extraño. Adde d. L. 1. §. caup. ff. fur. aduer. nauis. caup.

(6) Recebido en guarda. Concord. cum L. 1. in principio, §. si. cum L. sequens, ff. nauis. caup. sta. & patiendo res intronitum quamvis ei non sint res specialiter assignate, videtur recipere, & promittere saluum fore, ut in d. L. 1. §. recipit autem, unde secundum Bal. ibi, si tu patiente hospitore mittis equum in stabulo profeta alibi vadis, & cum revertaris, non inuenis equum, hospitor tenetur etiam si nihil sibi dixeris: si tamen ignorante hospite res intronitatur, non tenetur de recepto; secundum gloss. & Bal. ibi, & quid si hospitor tradiderit claves camera viatori, an per hoc exonereatur à custodia? Vide per gloss. in L. si. verfi. item si pra-

dixeris, ff. eod. que vult per hoc non liberari in totum, sed tantum à culpa leuissima, quam Bar. ibi. not. Bal. verò simpliciter transit dicens, quod gloss. non probat dictum suum per aliquam, L. & idem Bald. in rubric. C. depo. parum post principium tenet contrarium, imò, quod liberetur hospitor ex quo recepit cameram cum clavi. tu in hoc dicit ut in L. 26. tit. 8. supra 5. partit. & ibi dixi.

(7) Ellos son tenudos. Tene menti istam, L. pro istis de quibus hic dicitur: potest accidere multoties, & limita nisi domus, vel horrea vi frangantur sine culpa istorum, ut in L. ex divi. C. locati. & ff. eo. L. dominus horreorum, & in L. 25. tit. 8. 5. partit. ubi vide que dixi.

L E X VIII.

Inducens seruum, aut filium vel filiam alicujus, ut domino vel patri quid furetur, & ad eum perferat: & si hoc de patris vel domini per seruum vel filium certiorati voluntate perferat, & inducens recipiat, tenetur actione furti. Hoc dicit.

(1) Como de furto. Concord. cum L. si quis seruo. C. eo. ubi etiam habetur, quod poterit agere de corruptela serui.

(2) Al fijo. Sequitur dictum gloss. in d. L. si quis seruo. & vide Pau. de Ca. ibi inducentem illam, L. ad castellanos requisitos de prodicione, & ad uxores requisitas ad adulterium, ut possint facere tractatum dupplicem, & idem dicendum in iudice, qui attentatur corruptum pecunia, ut tradit Doctor de Palac. Rub. in repeti. cap. per vestras, super text. col. mibi 120. Quid autem in fratre? Cynus, Albe. ibi referunt Guido de Summa. dixisse fuisse de facto iudicatum quod non habere illa L. locum, sed quod ipse Guido tenet contrarium, arg. L. si fratrem, C. ad L. si. de pla. sed non videtur urgere ad hoc multum illa L. procederet tamen forte dictum Guido quod non parentes essent mortui, & frater major haberet curam domus, & frater minor teneretur de corruptela, arg. L. cum pater, §. pater pluribus, ff. de lega. 2. & L. 4. tit. 1. lib. 5. in ordina. rega.

L E X IX.

Debitor creditor pignus creditum furans tenetur ei actione furti ad condemnationem. Si autem alius pignus

cosa mueble, e teniendola el otro (1) en peñios, aquel cuya fuesse gela furtasse, bien gela podria el otro demandar como de furto. (2) E si por tal razon como esta condenasse el Juez al señor que la furto, que pechasse alguna cosa (3) a aquel que la tenia empeñada, deuela pechar: e demas dello, deuele tornar la cosa que furto, o pagar aquella debda que auia empeñada sobre aquel peño. Otrofi dezimos, que si otro que non fuesse dueño de la cosa empeñada, la furtasse, o la robasse, o forçasse, (4) que aquel que la tenia en peñios la puede demandar, Partida VII.

(5) e non aquel cuya es. (6) Pero si aquel que la tomasse, fuesse condenado que pechasse alguna cosa, (7) por razon del furto, o del robo, o de la fuerça, aquello que le mandaron pechar, deuelo recibir el que tenia la cosa a peñios, e contar lo en la debda que deua auer sobre aquella cosa. E si tanto fuere como lo que deua auer, deve tornar la cosa empeñada al señor della. E si fuere mas, lo demas denegelo dar (8) con la cosa, facendo primeramente las despenfas que fizo en demandando la cosa furtada.

hus furetur, aut vi arripiat, ager creditor contra cum furti, vel vi bonorum rap. non autem debitor, sed penam quam inde creditor consecutus fuerit in fortem computabit: & si tantum ascendit sic debitum, restituar pignus debitori, si vero plus, illud plus, deductis expensis, cum ipsa re restituar debitori domino. Hoc dicit.

(1) Teniendola el otro. Quid si creditor non tenebat pignus, sed mansit in potestate debitoris? Dic quod si specialiter pignore rem creditor obligauerat, si postea eam vendat, vel in præjudicium creditoris alias contractet, committit furtum, ut in L. si in qui in princ. ff. eo. & in L. in actione, §. fin. & ibi gloss.

(2) De furto. Adde §. aliquando, & §. furti autem, in si. de oblig. que ex delicti. nasc. & in L. in actione, §. fin. ff. eodem.

(3) Pechasse alguna cosa. Non declarat quantum: unde dicit quod summam pecuniam debet, ut in L. creditoris, ff. eo. & notat gloss. in L. cum qui; & idem scribit. ff. eodem.

(4) O forçasse. Nota hoc verbum ad ea que inferius dicam in ista, L. ubi etiam habetur quod & poterit agi de corruptela serui.

(5) La puede demandar. Actione furti agendo, vel conditione furtiva, L. & ideo, §. 1. ff. de cond. furti. & L. si pignore, in princ. ff. de pigno. actio. & forte agere potest utraque actione in eodem libello, cum non agatur de furto criminaliter, sed civiliter. Vide tamen Spec. tit. de furtis, col. 2. verfi. porro, vel petet incidenter restitutionem rei, ut in L. interdum, §. qui furem, ubi Bar. ff. de furtis.

(6) E non aquel cuya es. Sed contra quia etiam dominus ratione sui domini agere potest conditione furtiva ad rei perfectionem, ut in L. 1. & L. & ideo, in princ. ff. de cond. furti. & agere etiam potest actione furti, ut in L. itaque fulto. verfi. sed & si res, ff. eod. potest dici, quod hic non negatur domino conditio furtiva ad rei perfectionem, neque alia actio realis, que sibi competere, sed denegatur actio furti pro re furata ad penam furti: quia hæc, L. est furata in titulo de furtis, unde tradat de actione furti, non de actione rei perfectione, contra hoc tamen facit, quia ista L. cum ratione furti dat actionem creditoris, non solum sibi dat conditionem ad rei perfectionem, verum etiam actionem furti ad penam dupli, vel quadrupli, quod & patet cum inferius dicit, quod reddat rem domino, cum sit satisfactus de debito, & sic præsupponit, quod recuperavit rem à fure: unde cum hic indistinctè dicat (e non cuya es) ab utraque actione excludere vult dominum, & forte motuum huius L. fuit, quia agente creditore, utriusque sibi videlicet, & domino consulitur & providetur plenè: & quia non interest domini agere contra furem: quia si culpa creditoris res subtracta fuit, creditor domino tenebatur pignoratitia actione: & ideo non agit dominus, quia sua non interest, ut in d. §. furti autem, in si. de obi. que ex delicti. nasc. & si sine cul-

pa ager creditor in solidum, ut hic habetur ad commodum domini, & sic domini non interest, remanet tamen contraria obiectio de dictis LL. ubi & tam domino, quam creditor conditio furti vel in certi, & furti actio datur: quia utriusque interest videtur dicendum, quod quando creditore agente furti, & conditione incerti cessaret inter esse domini procedat ista L. si verò non cessaret adhuc, licet creditor agat, tunc & dominus pro suo interesse agere possit, ut habetur in L. inter omnes, §. hac actio, ff. eo. ideo autem ista L. domino denegat actionem furti: quia agendo furti creditor consequitur totam penam furti, habito respectu ad restitutionem rei, & non ad quantitatem debiti: & sic non agit tantum credito tenus, licet res sine sua culpa fuerit subtracta: sed in solidum, & sic approbatur hic opinio illorum, qui hoc dicebant que refertur in gloss. L. cum qui, §. idem scribit. ff. eo. & cum totum quod exegerit creditor sine agat conditione sine actione furti, teneatur compensare eam debito, & si quid residuum fuerit reddere domino: ut hic habetur non interest domini ipsom agere, & sic denegatur ei actio furti, seu conditio furtiva ad rei perfectionem, ex quo sibi agente creditore est consultum: si verò aliquid interesse prænderet dominus ex subtractione rei, in quo non esset sibi consultum creditore sic agente: tunc posset dominus agere, & ita procedat, quod habetur in d. §. hac actio, & ibi gloss. in verbo plus valeat, & in d. L. itaque fulto, & bene facit pro ista solutione, & intellectu, L. si pignore, in princ. ff. de pigno. actio. licet negare non possum, quod quantum ad LL. juris communis melius procedat distinctio, gloss. in d. §. idem scribit. vel dic quod ista L. cum denegat actionem istam domino procedat, quando creditor fuit in culpa amissionis rei, siue perdidit furto, vel rapina precedente ejus culpa: tunc enim indistinctè actio datur creditoris, & non domino ad consequendum rem, & penam furti: quando verò non fuit in culpa procedat distinctio gloss. in d. §. idem scribit. & pro hoc est gloss. in L. fin. in verbo, tunc etenim, in si. C. de furtis, divinatio tamen est quedam quod hic dicatur, quod præcessit culpa saltem in rapina, seu violentia, tu qui habes majus otium latius cogita: quia ego laboribus & negotiis pressus ulterius non possum.

(7) Que pechasse alguna cosa. Non declarat quantum, sed ex his que dixi in glossa proxima patet, quod in summa pignoris seu valore rei pignoratitæ datur furti actio, prout etiam dixit gloss. in L. si pignore, in gloss. 1. in princ. ff. de pigno. actio. & patet cum superius dixit (la puede demandar) in quo videtur se referre ad valorem rei: unde in casu, quo creditor nollet agere, vel esset morosus in agendo, videtur, quod posset dominus agere.

(8) Denegelo dar. Cum enim creditor non habeat usum rei, non debet aliquid lucrari ex actione furti neque ex conditione incerti, ut dicit gloss. & ibi Bar. in d. L. si pignore, in princ. contra hanc tamen rationem videtur tex. in L. infra proxima. ubi tangam.

Q

LEY

te del fruto (7) de la tierra que labra, si aquel fruto fuere furtado ante que sea partido, (8) el señor de la heredad lo puede (9) bien demandar al ladrón, con la pena del furto; pero después, deue tornar al Labrador lo que le cupiere por su parte, de lo que vencio en juyzio, o cobro del furtador.

L E Y XIII.

Si la cosa vendida fuere furtada ante que sea entregada al comprador, como la puede demandar aquel que la vendió.

Siendo furtada a algund ome alguna cosa, que ouiesse a dar a otro por razon que gela ouiesse vendida, si ante que passasse a poder del comprador gela furtassen; eñonce, aquel que la vendió, ha de fazer (1) de dos cosas la vna; o de la demandar al ladrón, e darla después al comprador, con la pena del furto que venciere por razon della; o de otorgar al comprador todo el poder que el ha en la demanda, (2) porque el lo pueda demandar. E si por auentura non gela ouiesse vendida, mas prometida (3) de dar, e ante que le diessse la tenencia della gela furtaf-

(7) Ha parte del fruto. Ideo dicit de colono partiaris: quia fecus esset, si esset colonus, qui numis cole-ret fundum, aut alia mercede in genere constituta: tunc enim indistincte iste ageret actione furti, ut in L. cum qui, §. praterea, & L. si apes, §. fin. ff. eod. fit ergo hic differentia inter colonum partiarium, & cum qui numis colit, licet Bar. in d. L. si apes, vult nullam in hoc esse differentiam, in quantum indistincte vult partiarium colonum posse pro parte sua agere actione furti, & si non sit facta divisio fructuum, & fructus essent santes, sicut posset colonus numis colens agere ad omnes fructus actione furti.

(8) Ante que sea partida. Nam fecus esset facta divisioe, cum tunc jam partiaris habeat fructus domini voluntate, & facti sunt sui, L. fullo, §. frugibus, ff. eod. & ager furti pro fructibus habitis ex parte sua: sed ante divisionem non ager contra furem: agit tamen contra dominum, ut agit contra furem, ut quod exegerit ex parte partiaris reddat, ut hic, & facit L. cum in pueris, §. messum, ff. loca, & sequi videtur ista L. verba Azo. C. de furtis, in summa, col. 3. cum dicit, partiaris vero agit contra dominum, ut agit contra furem: ut quod exegerit, reddat, forte, quia fructus necdum tenerat domini voluntate.

(9) Lo puede. Habes hic, quod partiaris colonus ante divisionem fructuum inter eum & dominum fundi, non habet conditionem furtivam ad fructus collectos a fure, quod & voluit gloss. & Bar. in d. L. si apes, §. fin. licet Ang. ibi tenet contrarium, volens in hoc constituere differentiam inter partiarium colonum, & cum qui numis colit, vel mercede in genere constituta, non habito respectu ad id quod percipiatur, ut partiaris, secundum eum agere posset conditione furtiva, alter non.

L E Y XIII.

Re vendita ante traditionem furata eliger venditor an agat furti: & quod inde habebit, solvat emptori, aut actionem ei cedat, si autem erat donata nec tradita agat donator, & retenta sibi pena furti, restituet donatorio rem, aut estimationem. Si vero est legata, & post mortem testatoris furata, agat legatarius. Hoc dicit.

(1) Ha de fazer. Concord. cum L. cum qui, in princ. ff. eodem.

(2) Que el ha en la demanda. Furti s. actionem, conditionem, & rei vendicationem, ut in dist. L. cum qui in princ. & vendicatione cessa, non transit domi-

sen; eñonce, aquel que gela mando, la puede demandar, con la pena del furto, a aquel que gela furto; e el es tenuto de la dar al otro a quien mando la cosa, o la estimacion de lo que valia; e non mas, maguer ganasse del ladrón la pena del furto. Mas si la cosa le fuessse mandada en testamento de alguno, e la furtassen después de la muerte del fazedor del testamento; eñonce, aquel a quien fue mandada, la puede demandar por razon del furto. (4) E deue el auer todo el pro que se siguiere por razon de aquella demanda.

L E Y XIII.

Como, aquellos que tienen marauedis del Rey, para sus laoures, o para dar quitaciones a su compañia; si los metieren en su pro, o fizieren mala barata en darlos, como los deuen pechar.

Marauedis del Rey teniendo algun su Despennero, de que ouiesse a pagar quitacion a Caualleros, o a otros omes, o de que ouiesse a fazer algunas laoures, o otras cosas semejantes destas, por su mandado; si aquel que los tuuiesse, non los despensiesse, o non los pa-

gal-

nium in cedentem: sed utilis vendicatio, secundum Ang. ibi per quem vi. de forma libelli.

(3) Prometida. Concord. cum L. ii cui ex stipulata, ff. eod.

(4) Por razon del furto. Non aperit quia actione, an conditione furtiva, vel rei vendicatione, vel an agat ad penam actione furti, super quo est dubietas inter Gloss. & Doctor. in L. si dominum, ff. eod. & in L. sed neque legatarius, ff. de cond. furti, & communis resolutio est, quod ad rei persecutionem competit legatario rei vendicatio: non vero conditio furtiva, etiam ex nova contradictione: secundum Bar. & alios in dist. L. sed neque legatarius, per tex. ibi ad penam tamen omnes concedunt legatario competere actionem furti, ex contradictione facta post mortem testatoris, quod respectu penae consequentis satis probatur in ista L. imo etiam cum dicit (la puede demandar) & sic se refert ad rei persecutionem: & cum dicit (por razon del furto) videtur velle quod possit agere conditione furtiva: cum vero postea dicit (el pro que se siguiere, por razon de aquella demanda) videtur quod loquatur de actione furti: unde turis est quod dicamus secundum communem opinionem, quod ad rei persecutionem agat rei vendicatione, ad penam vero agat actione furti: non tamen esset ita absurdum dicere, quod & posset agere conditione furtiva; & furti actione per istam L. cum omnes ista, LL. à L. 9. usque ad istam loquantur isto modo, & intelligunt tande persecutione rei, quam de actione furti ad penam, & sic quod dicamus quod approbetur hic opinio illorum qui dixerunt legatario ex nova contradictione competere conditionem furtivam, & cum tex. hic dicit (la puede demandar por razon del furto) intelligatur tam conditione, quam furti actione: & quod inferius sequitur (todo el pro por razon de aquella demanda) referatur ad utramque actionem.

L E Y XIII.

Recipiens Regis pecunias in locis certis expensurus, & eas conuersens in utilitatem propriam, licet non committat furtum: tamen ultra earum restitutionem soluet in penam tertiam partem earum: idem de pecuniis Civitatis vel Villa: & si Rex mandet aliquid solvi militibus, & loco pecunias solvatur eis aliqua res in eorum damnum: teneatur talis solvensolvere Regis cameræ tertiam partem estimationis illius damni, & illius totum damnum, quia quasi furtum sic fit. Hoc dicit.

Lide no tarum L. 17. tit. 16 in d. lib. 9. Recop. II. tit. 13. p. 5. ubi non ene recip tam hoc legem tar. W. trin. Co. varaub. lib. 3. l. 1. cap. 16. n. 7.

L E Y XV.

Como, los Monederos, e los Maestros, que fazen moneda apartadamente para si en buelta de la del Rey, fazen furto.

Los Maestros, e los Monederos, que fazen moneda para si apartadamente, en buelta de aquella que fazen al Rey, (1) maguer aquella que fazen para si, fuessse tan buena, e tan leal como la del Rey, e que non pudiesse dezir ninguno en verdad, que era falsa; con todo esto, los que esto fiziesen farian furto, en quanto monta la ganancia (2) que fazen para si. Otrosi dezimos, que todos aquellos a quien dan oro, o plata, de la Camara del Rey, para fazer moneda, o para afinarla, o para fazer otra cosa; que si aquel a quien lo dan, mezcla (3) en el algun otro metal que vala menos, para sacar de lo al otro tanto, quanto es aquello que ay buelue, que haze furto. E cada vno de los sobredichos en esta ley, si errasse en alguna manera de las sobredichas, (4) deue pechar a la Camara del Rey, quatro doblado, todo quanto furto. E demas desto, si fuessse Menestral el que lo fiziesse, deue ser conde-nado para siempre a las laoures del Rey, porque haze falsedad que es buelta con furto; e si fuere otro ome, puedenlo desterrar en alguna Isla (5) para siempre.

LL del tit. 21 lib. 5. Rec.

Auto 7. tit. 21. lib 5. Rec.

L E Y XVI.

Como, los que furtan pilares, o madera, para meter en sus labores, o ladrillos, o cantos, los deuen pechar con el doblo.

Pilares, o cantos, o madera, o teja, o cal, o ladrillos, o otras cosas que han menester

gasse, alli do el Rey le mandasse, mas comprasse dellos alguna cosa a su pro; (1) si esto fiziesse por si sin mandado del Rey, como quier que este aral non haze furto, pero haze muy gran yerro, posponiendo la pro de su Señor por la suya mesma. E porende mandamos, que qualquier que esto fiziere, que sea tenuto a tornar a la Camara del Rey, todos los marauedis de que vfo así maliciosamente. E que peche, demas desto, por el yerro que fizo, tanto, quanto valia la tercia parte (2) de aquellos marauedis de que vfo para su pro, contra la voluntad del Rey. Esto mesmo, dezimos, que ha lugar, en todos quantos han marauedis que sean de alguna Ciudad, o Villa, (3) si vsaren maliciosamente dellos, así como sobredicho es. Otrosi dezimos, que si alguno tuuiesse maravedis del Rey, e le mandasse que diessse dellos a sus Ricos omes, o a sus Caualleros, o a otros omes qualquier. E aquel que los tuuiesse, en lugar de les dar los marauedis, les diessse en pago paños, (4) o bestias, o otra qualquier cosa que fuessse a su pro, e a daño de aquellos que lo auian a recibir; que este aral que fiziesse tal paga de los marauedis del Rey, deue pechar a cada vno de los que ouieron a recibir la paga, todo quanto menoscabaron, de lo que deuián auer, por razon de aquellas cosas que les dio a mala barata; e que peche, demas desto, a la Camara del Rey, todo quanto montare la tercia parte de aquello que les fizo perder engañosamente; porque esto es como manera de furto.

(1) Alguna cosa a su pro. Incidit iste in penam, L. Julia. de residuis, ut in LL. 2. & 4. §. lege Julia. ff. ad L. Jul. pecu. & in §. sunt praterea, insti. de pub. jud. & vide quae dixi in L. 18. infra eod. in gloss. super verbo (mientra estuuiere en el officio).

(2) La tercia parte. Adde dist. §. L. Julia. versu. sed & qui pecuniam, & approbat hic opinio fina. Gloss. ibi, & opinio. gloss. in dist. §. sunt praterea, quae fuit Azo. C. de crimi. pecul. in summa, ad finem.

(3) De alguna Ciudad, o Villa. Vide in dist. §. lege Julia. versu. sed si de Civitatis, ubi Gloss. ob evitandum contrarium, quod formatur ex L. ob pecuniam, ff. de furtis, intelligit de Civitate Romana hic declaratur de qualibet Civitate, vel Villa, quoad penam, L. Julia. de residuis: sed si tractaretur de pena, L. Julia. pecul. quae procedit contra subripientes pecuniam Principis, vel Civitatis Romanæ, ut in L. 1. ff. ad L. Jul. pecula. tunc non procederet in furto pecuniae alterius Civitatis: sed competeret civitati actio furti, sicut aliis privatis, ut in d. L. ob pecuniam.

(4) Ler diessse en pago paños. Tene menri istam L. & L. 16. titul. 4. lib. 6. ordina. rega. quae durius disponit contra istos Officiales Regis baratores volentes ditari cum damno aliorum.

L E Y XV.

Monetarius vel officialis pro se monetam bonam faciens, aut metallum pejus meliorem miscens tenetur furti ad quadruplum lucri, & propter falsitatem damnatur perpetuo ad Regis opera, si autem non est officialis deportabitur in insulam perpetuo. Hoc dicit.

(1) Que fazen al Rey. Ex hoc videtur quod tempo-

re quo LL. istæ fuerunt conditæ, omnis moneta, quæ cudebatur in his regnis, erat Regis, hodie aliter fit, ut patet in pragmaticis de Medina disponentibus supercussione monetæ.

(2) La ganancia. Potest enim res aliquod lucrum consequi ex hoc, ut dixi in L. 2. tit. 1. in gloss. super verbo (baris moneda) 2. partita. & (ut habetur in dictis pragmaticis, fol. mihi 139.) ubi Reges Catholici faciunt mercedem de suis iuribus in monetis subditis regni, & regno ad beneplacitum suum.

(3) Mezcla. Adde L. 1. ff. ad L. Juli. pecul. cum gloss. ibi, in verbo indatur. ubi Bar. inducit contra illos officiales, qui habent florenos in sigillo, & in illo sigillo aliquos florenos non bonos immittunt, & adde etiam, L. 9. tit. 7. supra ea. partit. & quod habetur in dictis pragmaticis, fol. mihi 137. ad fin.

(4) De las sobredichas. In eo, quod attinet ad monetarios ponentes de suo capitali in domibus monetæ aliquid causa lucri, seu euentes de suis metallis, aliter provisi sunt in dictis pragmaticis, ut patet fol. mihi 141. versu. (otroff, por quanto nos fomos informados.) Vide ibi.

(5) En alguna Isla. Ista erat pena, L. Jul. pecul. ut in L. 3. ff. ad L. Jul. pecula. & vide hodie, quod habetur in dictis pragmaticis, fol. mihi 137. contra miscentes aliquid in funditione metalli ad monetam, ubi pena mortis imponitur. Vide ibi.

L E Y XVI.

Furans ligna, si postea affigantur domibus, non tolluntur: sed tenetur ad duplum valoris: & si non sunt affixa, restituet ea cum pena furti. Hoc dicit.

ter para sus laoures, furtan a las vegadas los omes los vnos a los otros. E porende dezimos, que qualquier que furtasse alguna cosa destas sobredichas, si acaciesse que la ouiesse metido en alguna laour (1) fuya, porque podria ser que destruyria la laour, o alguna partida della, si la facasse ende; mandamos, que sinque en el lugar do es puesta. Pero el que la furto, es tenuto de pechar al señor della la estimacion doblada, (2) de lo que valia la cosa que assi furtasse. E si non fuesse metida en laour, deue tornar aquella mesma, a aquel cuya es, o otra tan buena, con la pena del furto: segund que mandan las otras leyes deste Titulo.

LEY XVII.

Como, los que son menores de diez años, e medio, e los locos, e los desmemoriados, non son tenuidos a la pena del furto que fazen.

Mago menor de diez años, e medio, (1) furtando alguna cosa, como quier, que si lo fallaren con el furto, que lo pueden tomar; con todo esto, non pueden, nin deuen demandarle la cosa, con la pena del furto. Esto mesmo dezimos del loco, (2) o del desmemoriado, o furioso. Otrofi dezimos, que si algund

(1) En alguna laour. Sive in domibus vel vineis, ut in L. 1. ff. de signo injuncto.

(2) La estimacion doblada. Concord. cum dist. L. 1. ff. de signo injuncto, & vide L. 16. tit. 2. 3. partis. & quæ ibi dixi, sed si nollet agere ista actione pro furto signi injuncti, an poterit agere actione furti, ad penam? Vide per gloss. in L. in rem, §. tignum, ff. de rei vendic. & per Bartol. in d. L. 1. quod sic, & tunc per actionem furti tollitur actio tigni injuncti, in quantum actio pœnalis, non in quantum est rei perceptoris, neque tolluntur alie actiones rei perceptoris, & si agat furti, & simi iter si ageret actione specialis de furto signi injuncti, adhuc poterit agere actione furti ad alium simulum, quod est pœna. vi. ibi per eum, neque ista L. videtur aliud dicere: sed tantum ponit specialem actionem pro isto furto de signo injuncto, prout posuit consultus in d. L. 1. quia absurdum esset aliud dicere: cum ista actio potius fuit addita ad favorem, quam ad damnum: & quia si aliud diceret, minus puniretur fur, qui & ultra furtum, tignum ædificio injunxit, quam qui furatus est tantum: & non injunxit, qui tenetur actione furti ad penam & rei perceptoris ad rem, ut statim subdit ista L.

LEY XVII.

Minor decennio cum dimidio, aut fatuus, vel familiaris, & pensionarius, ad diurnas operas, furans aliquid rem domino: non tenetur ad pœnam furti, sed ad rei restitutionem tantum, si tamen talis familiaris furtum magnum domino facit: tenetur pœna furti: & quod sit parvum, vel magnum arbitrio iudicis relinquatur: personis furis, & Domini consideratis. Hoc dicit.

(1) Menor de diez años, e medio. Adde L. imparem, ff. eod. & supra ead. part. tit. 1. L. 9.

(2) Esto mesmo dezimos del loco. Vide quæ dixi in d. L. 9. tit. 1. ead. part.

(3) Por jornal cierto. Nota hoc, quod furtum factum à mercenario dicitur domesticum furtum, quod & habetur in L. respiciendum, §. furta, ff. de panis, ubi & de aliis domesticis: videtur tamen quod hic, & ibi dicitur de mercenario, intelligendum de mercenario, qui

mancebo, que tuviessse ome a soldada en su casa, o a bien fazer, o otro que labrasse con el en alguna laour por jornal cierto, (3) le furtasse alguna cosa que non valiesse mucho, que maguer le puede demandar aquello que le furto, con todo esto, non le deue pechar pena de furto. (4) Ca a este furto llaman en latin, furtum domesticum. Pero el señor que lo tiene en su casa, por si mesmo, a menos del Judgador, bien lo puede castigar sobre ello segund su aluedrio, (5) de manera que lo non mate, nin lise. Mas si el furto fuesse grande, (6) o de cosa que valiesse mucho, estonce bien lo podria demandar en juyzio a cada vno destes, con la pena. E para saber qual furto es grande, o pequeño, para ser demandado en juyzio, o non; mandamos, que esto sinque en aluedrio del Judgador (7) de cada lugar; catando todavia qual es la cosa furtada, e otrofi la persona de aquel que la furto, e aun la de aquel a quien la furtaron.

LEY XVIII.

Que pena merecen los Furtadores, e los Robadores.

Los furtadores pueden ser escarmentados en dos maneras. La vna es, con pena de pecho. E la otra es, con escarmentio que les fa-

stat in domo, non de eo, qui stat per se furtum: licet laborer ad mercedem cum illo cuius rem furatur: & ita videtur probari in dist. §. furta, & in specie tenet Cepola in repetitione authenticæ, sed novo jure, C. de seru. fugit. ubi & vid. de filio & uxore, & multis aliis, qui dicuntur domesticis.

(4) Pena de furto. Concord. cum dist. L. respiciendum, §. furta domestica, ff. de panis, ex quo dicit Bal. in L. congruentius, C. de patria potestate. quod valet statutum quod quædam delicta inter domesticos non puniuntur, & limita istam, L. nisi multos vicibus domesticus furetur etiam res viles: nam tunc poterit condemnari furti: secundum Bal. in L. apud antiquos, in fi. C. de furtis, & in §. injuria, col. 3. de pace juramen. firmam.

(5) Segund su aluedrio. Adde L. 4. supra ead. & ibi dixi.

(6) Fuisse grande. Idem habetur in d. §. furta domestica, sed an quando furtum est magnum, si factum sit per uxorem, servum, vel filium, procedat quod hic dicitur: & in d. §. furta, ut tunc conveniantur furti, & puniantur, dubium facit, L. 4. supra eo. & quæ ibi dixi, ubi generaliter disponitur, quod isti furti non conveniantur. Bar. tamen in L. si quis uxori, in prin. ff. eo. dicit, quod quando pro furto imponitur pœna corporalis, puniatur filius subtrahens patri, quoniam habet unde solvat, scilicet, corpus suum, sicut cum habet castrense peculium: & quando furtum est magnum, vult idem esse Bart. in uxore & filis, sicut in aliis domesticis de quibus in d. §. furta, & idem voluit in uxore in d. §. furta, idem voluit Angel. Aretin. in tradat. malef. in parte, & vestem caesarem, col. 7. loquens in uxore & filio & servo, & in parte comparat dicti inquisiti in termino defensionis, col. 4. Adde Joan. Fab. in §. hi autem, institut. de obliga. quæ ex delicto nascunt.

(7) En aluedrio del Judgador. Adde gloss. in L. ad ea, ff. de regulis juris, & in d. §. furta, & ibi Bar.

LEY XVIII.

Pœna furti pecuniaria, est quadruplum, si furtum est manifestum: & si furtum non est manifestum, est duplum, in quo simplum non computatur: & eadem pœna est animantis & consulentis furem ad furtum, sed

LL. del tit. 11 lib. 8. Recop.

Itic lex que dicitur crimen committitur in ter furtis manifestum et non manifestum committitur per lib. tit. 8. lib. 4. post tam in diferentia no minquam in pœna. vide Ola

num in concord. li. F. n. 126. et Marten uti crimin. contr. 36 n. 44.

zen en los cuerpos, por el furto, o por el mal que fazen. E porende dezimos, (1) que si el furto es manifesto, que deue tornar el ladron la cosa furtada, (2) o la estimacion della, a aquel a quien la furto; maguer sea muerta, o perdida. E demas, deue pechar quatro tanto, como aquello que valia. E si el furto fuere fecho encubiertamente, estonce le deue el ladron dar la cosa furtada, o la estimacion della, e pechar de mas dos tanto que valia la cosa. Esta mesma pena deue pechar aquel que le dio conlejo, o

esfuergo, al ladron, que fiziesse el furto; mas aquel que diesse ayuda, o conlejo tan solamente, para fazerlo, deue pechar doblado (3) lo que se furto por su ayuda, e non mas. Otrofi deuen los Judgadores, quando les fuere demandado en juyzio, escarmentar los furtadores publicamente con feridas de açotes, (4) o de otra guisa, de manera que sufran pena, e verguença. Mas por razon de furto non deue matar, nin cortar miembro (5) ninguno. Fuera ende, si fuesse ladron conolcido, que manifestamente tuviess-

Auto 2. tit. 10. lib. 7. Rec. n. 5. 6. 7 figu.

si solum consilium dat non tenetur nisi de duplo. Si vero ad pœnam corporalem agitur contra furem flagellabitur: sed non occidetur nec mutilabitur nisi publicus latro sic vel pirata: aut per vim cum armis deprædatur in aliena domo vel loco, vel nisi in Ecclesia, seu loco religioso furerur, sanctam, aut sacram rem: aut si officialis Regis furentur de pecuniis, aut iuribus eis commissis: vel iudex de pecuniis Regis, aut communis durante officio: isti enim occidentur, & eis dantes consilium, vel auxilium vel eos celantes: si tamen Rex aut communitas tale furtum officialis non petat infra quinquennium non puniuntur postea corporaliter, sed solum quadrupli pœna. Hoc dicit.

(1) Dezimos. Concord. cum §. pena, institut. de obliga. quæ ex delicto nasc. & L. in furti actione, ff. eod. ubi vide, quod dupletur vel quadrupletur, & in L. si quis, §. pen. ff. eod. & per gloss. in L. qui iumenta, eod. tit. & limita, ut in L. unie. & ibi Joan. de Platea, C. de grege domi. lib. 11.

(2) La cosa furtada. Videtur velle ista L. quod eodem libello possit agi contra furem, ad restitutionem rei, & ad pœnam dupli vel quadrupli: & sic possit agi rei perceptoris, & actione furti eodem libello, & vi. in §. si infir. de obli. quæ ex delicto nasc. & quæ dixi in L. 9. supra eo.

(3) Doblado. Concord. cum L. si qui opem, ff. eod.

(4) Con feridas de açotes. Nota hic pœnam furti: cum agitur criminaliter contra furem, & adde L. fin. & L. interdum, §. qui furem, ff. de furtis, & in autb. sed novo jure, cum gloss. ibi, C. de seru. fug. & gloss. in L. capitalium, §. famosus, ff. de panis.

(5) Matar, nin cortar miembro. Concord. cum dist. autben. sed novo jure, non ergo procedet tex. in §. si quis quinque solidos, de pace tenen. & quæ per §. injuria, de pa. juram. firmam. cum dicit quod furtum legitime puniatur correctio est ille, §. & redditum est ad antiquas, LL. ut gloss. ibi dicit, & Bar. in L. capitalium, §. famosus, ff. de panis, & ideo de dispositione, d. §. si quis quinque solidos, non est curandum, neque de generali consuetudine curatur, ut dicit Bal. & Angel. in d. autb. sed novo jure.

Et quæ pœna puniebantur fures & latrones de jure ff. si volueris videre recollectum, vide per Alber. in dist. §. famosus, ubi refert scripta Dyni & Jacobi de Arena, de jure vero authenticorum: cum quo concordat. L. ista partitatur, aliter fuit provifum, ut in d. autb. sed novo jure, & in corpore unde sumitur, quando enim furtum non cadit in aliud speciale nomen delicti: fur, qui clam subripit, & non est famosus, solum fugatur vel pœna simili puniunt, ut hic habes, & notatur de jure communi per gloss. ubi supra, si vero clam subripit, & est famosus fur, quia sepius fecit, & tunc puniuntur furca, ut in d. §. famosus, & in d. L. capitalium, §. grassatores. Si vero palam subripit tunc proprie dicitur latro, & de jure communi, quando iste non erat famosus puniuntur pœna, L. Jul. de vi pub. vel privata, non autem pœna mortis, ut habetur in d. §. grassatores, quia per prima vice veniam habebat à furca, quidam autem aliter dicebant in hoc, sed Albe. in d. §.

famosos, in hoc se resolvit quod fur non famosus, 1. quod semel furtum fecit, fugiatur fur famosus, i. qui ultra quam semel furtum fecit, furca suspenditur: latro vero qui secundum eum est qui palam furatur, si non est famosus, deportatur, vel in metallum damnatur, si est famosus furca suspenditur, ita se resolvit Alber. post Oldral. Ange. etiam in d. autb. sed novo jure, dicit, quod de jure antiquo ff. pro furto, uno vel pluribus, neque pœna membri: quia tunc non erat cognitio, neque etiam mortis inferabatur: sed erat arbitraria, & de jure novo authenticorum sit idem, ut habetur in d. autb. sed novo jure, dicit ergo, quod fur simplex etiam pro diversis & pluribus furtis de jure antiquo & novo non debebat morti, etiam si cum apertura parietis pecuniam subriperet, L. 1. §. expilatores, ff. effraçto. si vero essent fures qui de jure communi vocabantur grassatores, qui prædæ causa tantum in itineribus stant, & isti sunt proximi latronibus, & ideo, L. hoc dicit, quod sunt proximi: quia non signatur furca: sed capite puniuntur, si modo sepius, & in itineribus, alias non: imò aut damnatur in metallum, aut in insulam relegantur, L. capitalium, §. grassatores, ff. de panis, & eadem pœna dicit puniendos latrones, qui societatem faciunt ad furandum, tex. cum gloss. in verb. faciendum in L. respiciendum, §. delinquunt, ff. de panis, & isti secundum eum debent eadem simili pœna puniri: latrones vero famosi, qui secundum eum sunt aggressores stratarum qui non faciunt spoliis nisi interficiant, & isti soli secundum eum debent furca figi: & quod de his intelligatur d. §. famosus, finaliter tamen dicit quod practica, quæ hodie inolevit in puniendis furibus ex consuetudine furandi, potest etiam per LL. probari: nam dist. autben. sed novo jure, non decidit calum in committente plura furta: sed tantum dicit, quod pro furto debet quis fugiari: unde pro pluribus furtis poterit iudex ex officio condemnare ad furcas, ex arbitrio ei concessio per d. L. fin. ff. de furtis, unde dicit esse notandum ex prædictis, quod aggressor itinerum pro una vice non potest capitaliter condemnari: si non occidit vel occidere curavit. Paul. etiam de Cast. in d. autb. sed novo jure, distinguit quatuor species furum: nam quidam sunt improbi, qui clam & sine armis, & sine fractura furantur, & isti si sunt domesticis & furantur rem modici valoris, nullo modo puniuntur, si sunt extranei, pro uno furto non debent mori, pro pluribus vero aggravatur pœna: unde ex consuetudine & forma statutorum, pro tertio furto suspenditur, quidam vero fures sunt improbius, ut qui cum fractura furantur, qui vocantur expilatores, & isti puniuntur acrius etiam pro uno furto: arbitrio tamen iudicis, quidam sunt improbius, ut qui in strata publica furantur, sine tamen interfectione, & vocantur grassatores: & de his loquitur d. L. capitalium, §. grassatores, quidam vero pluraquam improbius, qui in strata publica, & cum interfectione: & isti vocantur publici latrones, qui etiam de jure ff. debent suspendi, ut in d. §. famosus, gloss. tamen secundum eum in d. autben. sed novo jure, videtur velle, quod publicus latro dicatur ille, qui consuevit furari, & sic etiam si clam: